

Noter

Innholdsfortegnelse

Note 1 - Regnskapsprinsipper	2
Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger	4
Note 3 - Segmentrapportering	5
Note 4 - Kapitaldekning	8
Note 5 - Utlån til kunder fordelt på sektor og næring	10
Note 6 - Tap på utlån og garantier	11
Note 7 - Nedskrivning på utlån og garantier	12
Note 8 - Brutto utlån	14
Note 9 - Innskudd fra kunder fordelt på sektor og næring	15
Note 10 - Netto renteinntekter	16
Note 11 - Andre driftskostnader	17
Note 12 - Øvrige eiendeler	18
Note 13 - Annen gjeld	19
Note 14 - Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital	20
Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	21
Note 16 - Likviditetsrisiko	24
Note 17 - Resultat per egenkapitalbevis	25

Note 1 - Regnskapsprinsipper

Regnskapsprinsipper

SpareBank 1 SMN avlegger kvartalsregnskapet i samsvar med børsforskrift, børsregler og International Financial Reporting Standards (IFRS), godkjent av EU, herunder IAS 34 om delårsrapportering. Kvartalsregnskapet omfatter ikke all informasjon som kreves i et fullstendig årsregnskap og bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2017. Konsernet har i denne kvartalsrapporten benyttet de samme regnskapsprinsipper og beregningsmetoder som i siste årsregnskap med unntak av implementering av IFRS 9, som beskrevet under.

IFRS 9

IFRS 9 Finansielle instrumenter omhandler innregning, klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. IFRS 9 er gjeldende fra første januar 2018 og er godkjent av EU.

Utfyllende informasjon om implementering av IFRS 9 i SpareBank 1 SMN finnes i note 2 og note 45 i årsregnskapet for 2017.

Som tillatt av overgangsbestemmelsene i IFRS 9, har SpareBank 1 SMN valgt å ikke omarbeide sammenligningstallene, og disse er presentert i tråd med tidligere regnskapsprinsipper som beskrevet i årsrapporten for 2017. Justeringer i bokførte verdier ved implementeringstidspunktet første januar 2018 er foretatt mot egenkapital, og det er gitt nye noteopplysninger i tråd med IFRS 7. Noteopplysninger etter gamle prinsipper er de samme som presentert tidligere perioder.

Klassifisering og måling

Finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 er finansielle eiendeler klassifisert i tre målekategorier: Virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendring over andre inntekter og kostnader (OCI) og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsinnregning av eiendelen. For finansielle eiendeler skiller det mellom gjeldsinstrumenter og egenkapitalinstrumenter. Klassifiseringen av finansielle eiendeler bestemmes ut fra kontraktsmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

Finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost. Instrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente (tidsverdi av penger, kredittmargin og andre normale marginer knyttet til utlån og fordringer) og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktfestede kontantstrømmer. Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold.

Derivater og investeringer i egenkapitalinstrumenter

Alle derivater skal måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring. Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi. Verdiendringer skal som hovedregel føres i det ordinære resultatet, men et egenkapitalinstrument, som ikke er holdt for handelsformål og som ikke er et betinget vederlag etter en virksomhetsoverdragelse, kan utpekes som målt til virkelig verdi med verdiendringer over OCI. Når egenkapitalinstrumenter utpekes til virkelig verdi med verdiendringer ført mot OCI skal ordinære utbytter resultatføres, mens verdiendringer ikke skal til resultatet verken løpende eller ved avhendelse.

Finansielle forpliktelser

Finansielle forpliktelser skal fortsatt måles til amortisert kost med unntak av finansielle derivater målt til virkelig verdi, finansielle instrumenter som inngår i en handelsportefølje og finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer innregnet over resultatet.

Tapsnedskrivning utlån

Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kredittap (ECL). Målingen av avsetningen for forventet tap avhenger av om kreditttrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kreditttrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. Hvis kreditttrisikoen har økt vesentlig skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Metodikken i IFRS 9 standarden innebærer noe større volatilitet i nedskrivningene, og det forventes at nedskrivninger kommer tidligere. Dette vil være spesielt merkbart ved inngangen til en nedgangskonjunktur.

Nærmere beskrivelse av bankens nedskrivningsmodell

Tapsanslaget skal lages kvartalsvis, og vil bygge på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen. Banken har besluttet å benytte tre makroøkonomiske scenarier for å ta hensyn til ikke-lineære aspekter av forventede tap. De ulike scenarier vil bli benyttet for å justere aktuelle parametre for beregning av forventet tap, og et sannsynlighetsvektet gjennomsnitt av forventet tap i henhold til respektive scenarier vil bli innregnet som tap.

Tapsestimatene vil bli beregnet basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD. Dette vil danne grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD. I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre trinn.

Trinn 1:

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kreditt risiko enn ved førstegangsinnregning får en avsetning for tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3.

Trinn 2:

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kreditt risiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er objektive bevis på tap. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. I denne gruppen finner vi kontoer med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som er klassifisert som friske. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede misligholdssannsynlighet (PD) har økt vesentlig. Sparebank 1 SMN har besluttet å benytte både absolutte og relative endringer i PD som kriterie for flytting til trinn 2. Den viktigste driveren for en vesentlig endring i kreditt risiko er kvantitativ endring i PD på balansedagen sammenlignet med PD ved første gangs innregning. En endring i PD med over 150 prosent er vurdert å være en vesentlig endring i kreditt risiko. I tillegg må endringen i PD minimum være over 0,6 prosentpoeng. Kunder med mer enn 30 dagers betalingsforsinkelse vil alltid flyttes til trinn 2. Det gjøres også en kvalitativ vurdering basert på hvorvidt engasjementet har vesentlig økt kreditt risiko dersom det settes på særskilt overvåking.

Trinn 3:

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler, som har hatt en vesentlig økning i kreditt risiko siden innvilgelse og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. Dette er eiendeler som under tidligere regelverk var definert som misligholdte og nedskrevne.

SpareBank 1 SMN beregner tapsavsetningen for eiendeler i trinn 1 og 2 etter IFRS 9 som nåverdien av eksponering (EAD) multiplisert med tapssannsynlighet (PD) multiplisert med tap ved mislighold (LGD). SpareBank 1 SMN har gruppert utlånene i tre porteføljer og foretar fremskriving i en 5 års periode for hver portefølje.

Note 2 - Viktige regnskapsestimer og skjønsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimer, skjønsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. I fjorårets årsregnskap er det redegjort nærmere for vesentlige estimer og forutsetninger i note 3 Kritiske estimer og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Pensjoner

Konsernet har ikke innhentet ny pensjonsberegning per 30. juni da det ikke er identifisert forhold som vesentlig endrer pensjonsforpliktelsen. For ytterligere beskrivelse av de ulike pensjonsordningene, se note 24 i årsrapporten for 2017.

Virksomhet holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap, og klassifiseres som holdt for salg.

Eiendeler og gjeld relatert til bankens hovedkontor i Søndre Gate 4-10 i Trondheim sentrum er klassifisert som holdt for salg fra Q4 2017 basert på konsernledelsen og styrets godkjenning av salget av eiendommen, samt at prosessen var kommet så langt at det var høyst sannsynlig at salget ville være gjennomført innen 12 måneder.

SpareBank 1 SMN aksepterte den 9. november 2017 et bud på eiendommen. SpareBank 1 SMN med datterselskaper vil leie tilbake ca. 70 prosent av arealet i en 15 års leiekontrakt med opsjon på forlengelse. Estimert årlig brutto årsleie i 2018 er 36,4 millioner kroner. Brutto eiendomsverdi er 755 millioner kroner, og har gitt SpareBank 1 SMN en netto gevinst på 150 millioner. Transaksjonen ble sluttført i Q2 2018 gjennom salg av eiendomsselskapet Søndre gate 4-10 AS.

Note 3 - Segmentrapportering

For datterselskapene oppgis tall fra de respektive selskapsregnskapene, mens for tilknyttede og felleskontrollerte selskaper som tas inn etter egenkapitalmetoden oppgis konsernets resultatandel etter skatt samt bokført verdi av investeringen på konsernivå.

Konsern 30. juni
2018

Resultatregnskap (mill. kr)	Privat-marked	Nærings- liv	SB 1			SB 1		BN	Øvrige/elim	Total
			SB1 Markets	EM 1	Finans MN	Regnskaps-huset SMN	SB1 Gruppen			
Netto renteinntekter	498	477	-7	2	131	-0	-	-	48	1.149
Renter av anvendt kapital	86	64	-	-	-	-	-	-	-151	-
Sum renteinntekter	584	541	-7	2	131	-0	-	-	-102	1.149
Netto provisjons- og andre inntekter	397	98	245	261	30	253	-	-	-135	1.149
Netto avkastning på finansielle investeringer **)	0	4	58	-	-	-	117	51	401	632
Sum inntekter	981	643	296	263	162	252	117	51	163	2.929
Sum driftskostnader	398	187	260	245	75	208			-67	1.306
Resultat før tap	583	456	36	18	87	44	117	51	230	1.622
Tap på utlån, garantier m.v.	10	102	-	-	15	-	-	-	-1	127
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	573	354	36	18	72	44	117	51	231	1.496
EK avkastning *)	13,2 %	10,8 %								14,4 %
Balanse										
Utlån til kunder	108.702	39.452	-	-	7.304	-	-	-	-668	154.790
Herav solgt Boligkreditt og Næringskreditt	-37.304	-1.699	-	-	-	-	-	-	0	-39.003
Nedskrivning utlån	-67	-997	-	-	-39	-	-	-	-	-1.103
Andre eiendeler	138	3.291	2.970	1.656	17	395	1.396	1.197	33.842	44.901
Sum eiendeler	71.471	40.094	2.970	1.656	7.282	395	1.396	1.197	33.123	159.584
Innskudd fra og gjeld til kunder	40.372	38.390	-	-	-	-	-	-	1.581	80.343
Annen gjeld og egenkapital	31.099	1.704	2.970	1.656	7.282	395	1.396	1.197	31.542	79.241
Sum egenkapital og gjeld	71.471	40.094	2.970	1.656	7.282	395	1.396	1.197	33.123	159.584

Konsern 30. juni
2017

Resultatregnskap (mill. kr)	Privat-marked	Nærings- liv	SB1 Markets	SB 1		SB 1		BN	Øvrige/elim	Total
				Finans EM 1	MN	Regnskaps-huset SMN	SB1 Gruppen			
Netto renteinntekter	470	488	-4	1	106	-1	-	-	-16	1.043
Renter av anvendt kapital	59	56	-	-	-	-	-	-	-115	-
Sum renteinntekter	529	544	-4	1	106	-1	-	-	-131	1.043
Netto provisjons- og andre inntekter	364	96	156	254	27	210	-	-	-115	993
Netto avkastning på finansielle investeringer **)	0	5	35	-	-	-	134	48	50	272
Sum inntekter	894	645	186	255	133	210	134	48	-196	2.308
Sum driftskostnader	391	194	170	235	67	174			-61	1.169
Resultat før tap	503	451	16	20	66	36	134	48	-135	1.139
Tap på utlån, garantier m.v.	1	166	-	-	8	-	-	-	-0	175
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	501	286	16	20	58	36	134	48	-135	964
EK avkastning *)	16,2 %	9,5 %								9,9 %
Balanse										
Utlån til kunder	98.262	39.895	-	-	6.207	-	-	-	-564	143.800
Herav solgt Boligkreditt og Næringskreditt	-34.345	-2.097	-	-	-	-	-	-	-0	-36.442
Individuell nedskrivning utlån	-20	-584	-	-	-13	-	-	-	-2	-619
Gruppenedskrivning utlån	-90	-218	-	-	-23	-	-	-	-20	-351
Andre eiendeler	177	2.486	1.915	1.509	31	323	1.379	1.103	34.137	43.061
Sum eiendeler	63.984	39.483	1.915	1.509	6.202	323	1.379	1.103	33.550	149.449
Innskudd fra og gjeld til kunder	37.437	37.669	-	-	-	-	-	-	453	75.559
Annen gjeld og egenkapital	26.547	1.814	1.915	1.509	6.202	323	1.379	1.103	33.097	73.891
Sum egenkapital og gjeld	63.984	39.483	1.915	1.509	6.202	323	1.379	1.103	33.550	149.449

*) Regulatorisk kapital er lagt til grunn ved beregning av anvendt kapital i PM og Næringsliv. Denne kapitalen er oppgrosset til 15,0 prosent for å være i tråd med bankens kapitalmål per 31. desember 2017

**) Spesifikasjon av netto avkastning på finansielle eiendeler inkl. holdt for salg (mill. kr)	30.06.2018	30.06.2017
Utbytte	6	4
Gevinst/(tap) på aksjer (inkl utbytte)	268	9
Gevinst/(tap) på finansielle derivater	142	22
Gevinst/(tap) på øvrige finansielle instrumenter til virkelig verdi (FVO)	12	15
Gevinst/(tap) på valuta	26	19
Gevinst/(tap) på sertifikater og obligasjoner	-36	58
Gevinst/(tap) på aksjer og aksjederivater i SpareBank 1 Markets	37	25
Gevinst/(tap) på finansielle instrumenter knyttet til sikringsbokføring	-6	-48
Sum verdiendringer finansielle eiendeler	444	100
SpareBank 1 Gruppen	117	134
SpareBank 1 Boligkreditt	-5	-37
SpareBank 1 Næringskreditt	8	13
BN Bank	53	50
SpareBank 1 Kredittkort	11	7
SpareBank 1 Betaling	-6	-
Andre selskaper	4	-
Sum avkastning på eierinteresser	182	167
Sum	631	272
Virkelig verdi sikring		
Virkelig verdi-endringer på sikringsinstrumentet	-115	-177
Virkelig verdi-endringer på den sikrede posten henførbart til sikret risiko	109	129
Gevinster el.tap fra sikringsbokføring, netto	-6	-48

Note 4 - Kapitaldekning

SpareBank 1 SMN benytter interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. Fra 31. mars 2015 har banken tillatelse til å benytte Avansert IRB for de foretakporteføljene som tidligere ble rapportert etter grunnleggende IRB-metode.

Per 30. juni 2018 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3,0 prosent og den norske motsyklisk kapitalbuffer 2,0 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om ren kjernekapital på 4,5 prosent, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er 12,0 prosent. I tillegg har Finanstilsynet fastsatt et pilar 2-krav for SpareBank 1 SMN på 2,1 prosent. Totalt minstekrav til ren kjernekapital inklusive pilar 2-kravet er dermed 14,1 prosent.

Motsyklisk kapitalbuffer økte fra 1,5 prosent til 2,0 prosent med virkning fra 31. desember 2017.

Motsyklisk kapitalbuffer beregnes på differensierte satser. For engasjementer i andre land benyttes den motsyklisk kapitalbuffersatsen som er fastsatt av myndighetene i vedkommende land. Dersom landet ikke har fastsatt sats benyttes samme sats som for engasjementer i Norge med mindre Finansdepartementet fastsetter en annen sats. For andre kvartal 2018 er morbanken og konsern under unntaksgrensen slik at den norske satsen benyttes på alle aktuelle engasjementer.

Deler av konsernets fondsobligasjoner og ansvarlig lån er utstedt i henhold til gammelt regelverk. Disse har vært gjenstand for nedtrapping med 50 prosent i 2017 og 60 prosent i 2018. Per 30. juni 2018 hadde morbanken 450 millioner kroner i fondsobligasjoner som vil være gjenstand for nedtrapping. Tilsvarende for ansvarlig lån er 659 millioner kroner.

Morbank				Konsern		
31.12.17	30.6.17	30.6.18	(mill. kr)	30.6.18	30.6.17	31.12.17
15.372	14.672	15.895	Sum balanseført egenkapital	17.984	16.733	17.510
-950	-933	-1.094	Hybridkapital inkludert i egenkapital	-1.136	-1.198	-993
-522	-480	-532	Utsatt skattefordel, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-1.044	-872	-984
-893	-	-	Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-	-	-893
-	-	-	Ikke-kontrollerende eierinteresser bokført i annen egenkapital	-621	-514	-565
-	-	-	Ikke-kontrollernde eierinteresser som kan medregnes i ren kjernekapital	357	241	324
-	-1.106	-1.285	Periodens resultat	-1.209	-759	-
-	726	690	Delårsresultat som inngår i kjernekapitalen (50 prosent etter skatt av konsernresultat for 2018)	614	380	-
-30	-32	-28	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-46	-50	-41
-350	-195	-298	Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-299	-257	-333
-	-	-	Verdiendring på sikringsinstrumenter ved kontantstrømsikring	4	7	7
-	-	-	Fradrag ren kjernekapital for vesentlige investeringer i finansinstitusjoner	-74	-3	-212
12.627	12.653	13.349	Sum ren kjernekapital	14.528	13.709	13.820
950	950	1.114	Fondsobligasjon	1.592	1.358	1.427
459	459	367	Fondsobligasjon omfattet av overgangsbestemmelser	367	459	459
14.036	14.062	14.830	Sum kjernekapital	16.488	15.526	15.707
			Tilleggs kapital utover kjernekapital			
1.000	1.000	1.000	Ansvarlig kapital	1.621	1.710	1.615
561	561	449	Ansvarlig kapital omfattet av overgangsbestemmelser	449	561	561
-254	-245	-141	Fradrag for vesentlige investeringer i finansinstitusjoner	-141	-245	-254
1.307	1.317	1.308	Sum tilleggs kapital	1.930	2.026	1.922
15.343	15.378	16.138	Netto ansvarlig kapital	18.418	17.552	17.629

			Minimumskrav ansvarlig kapital			
978	1.106	951	Spesialiserte foretak	1.072	1.232	1.107
1.098	1.031	1.115	Foretak	1.128	1.045	1.113
1.370	1.277	1.459	Massemarked eiendom	2.010	1.759	1.892
90	91	93	Massemarked øvrig	96	94	91
1.198	1.234	1.037	Egenkapitalposisjoner IRB	1	1	1
4.733	4.739	4.655	Sum kredittrisiko IRB	4.307	4.131	4.205
3	5	2	Stater og sentralbanker	2	5	3
80	74	84	Obligasjoner med fortrinnsrett	146	131	146
431	489	407	Institusjoner	262	429	333
0	5	-	- Lokale og regionale myndigheter, offentlige foretak	9	9	4
25	23	46	Foretak	255	142	226
18	17	16	Massemarked	438	418	405
13	16	14	Engasjementer med pant i fast eiendom	195	306	193
232	221	260	Egenkapitalposisjoner	359	339	344
70	64	66	Øvrige eiendeler	128	164	166
872	914	895	Sum kredittrisiko Standardmetoden	1.796	1.942	1.820
16	28	21	Gjeldsrisiko	23	29	18
-	-	-	- Egenkapitalrisiko	11	6	22
-	-	-	- Valutarisiko og oppgjørsrisiko	4	1	1
341	341	370	Operasjonell risiko	575	510	510
52	67	45	Risiko for svekket kredittverdighet for motpart (CVA)	110	123	117
-	-	-	- Overgangsordning	946	634	891
6.015	6.089	5.986	Minimumskrav ansvarlig kapital	7.771	7.376	7.585
75.182	76.107	74.823	Beregningsgrunnlag	97.137	92.202	94.807
3.383	3.425	3.367	Minimumskrav ren kjernekapital, 4,5 prosent	4.371	4.149	4.266
			Bufferkrav			
1.880	1.903	1.871	Bevaringsbuffer, 2,5 prosent	2.428	2.305	2.370
2.255	2.283	2.245	Systemrisikobuffer, 3,0 prosent	2.914	2.766	2.844
1.504	1.142	1.496	Motsykliskbuffer, 2,0 prosent (1,5 prosent)	1.943	1.383	1.896
5.639	5.327	5.612	Sum bufferkrav til ren kjernekapital	7.285	6.454	7.111
3.605	3.900	4.370	Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	2.872	3.106	2.444
			Kapitaldekning			
16,8 %	16,6 %	17,8 %	Ren kjernekapitaldekning	15,0 %	14,9 %	14,6 %
18,7 %	18,5 %	19,8 %	Kjernekapitaldekning	17,0 %	16,8 %	16,6 %
20,4 %	20,2 %	21,6 %	Kapitaldekning	19,0 %	19,0 %	18,6 %
			Uvektet kjernekapitalandel			
145.821	145.532	152.080	Balanseposter	216.406	207.760	210.764
7.112	7.555	7.235	Poster utenom balansen	9.345	9.400	9.295
-902	-707	-858	Øvrige justeringer	-1.480	-1.190	-1.580
152.032	152.380	158.457	Beregningsgrunnlag for uvektet kjernekapitalandel	224.271	215.969	218.479
14.036	14.062	14.830	Kjernekapital	16.488	15.526	15.707
9,2 %	9,2 %	9,4 %	Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio)	7,4 %	7,2 %	7,2 %

Note 5 - Utlån til kunder fordelt på sektor og næring

Morbank				Konsern		
31.12.17	30.6.17	30.6.18 (mill. kr)		30.6.18	30.6.17	31.12.17
11.305	10.959	11.825	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	12.137	11.213	11.606
1.311	1.298	1.204	Havbruk	1.556	1.708	1.697
2.850	3.115	2.461	Industri og bergverk	2.794	3.415	3.157
2.794	3.407	2.649	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	3.349	4.018	3.419
2.432	1.340	2.633	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	2.902	1.589	2.700
4.639	4.532	4.706	Sjøfart og offshore	4.706	4.532	4.639
14.289	14.692	14.564	Eiendomsdrift	14.623	14.749	14.348
2.510	2.482	2.514	Forretningsmessig tjenesteyting	2.195	2.230	2.260
3.547	3.421	3.747	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	4.545	4.142	4.322
226	269	7	Offentlig forvaltning	19	282	240
1.669	1.788	1.820	Øvrige sektorer	1.852	1.819	1.699
47.572	47.303	48.128	Sum næring	50.676	49.698	50.087
94.984	90.804	99.959	Lønnstakere	104.114	94.101	98.697
142.556	138.107	148.087	Sum utlån inkl. SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	154.790	143.800	148.784
34.885	34.181	37.172	Herav Boligkreditt	37.172	34.181	34.885
1.828	2.261	1.831	Herav Næringskreditt	1.831	2.261	1.828
105.843	101.665	109.084	Brutto utlån til kunder	115.787	107.358	112.071
		1.012	- Tap på utlån til amortisert kost	1.052		
		52	- Tap på utlån til FVOCI	52		
751	551		- Individuelle nedskrivninger		564	765
323	328		- Nedskrivning på grupper av utlån		349	347
104.769	98.056	108.020	Netto utlån til kunder	114.683	103.204	110.959

Note 6 - Tap på utlån og garantier

Morbank

Morbank	Januar - Juni		
	2018		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Tap på utlån (mill. kr)			
Periodens endring i nedskrivninger for forventet tap	8	63	71
Mertap ved konstatering	3	41	45
Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-3	-0	-4
Sum tap på utlån og garantier	7	104	112

Morbank

Morbank	Januar - Juni		
	2017		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Tap på utlån (mill. kr)			
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-4	-17	-20
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	10	10
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	5	165	170
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	2	7	9
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	2	0	2
Sum tap på utlån og garantier	1	166	167

Konsern

Konsern	Januar - Juni		
	2018		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Tap på utlån (mill. kr)			
Periodens endring i nedskrivninger for forventet tap	7	62	70
Mertap ved konstatering	17	50	66
Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-8	-1	-9
Sum tap på utlån og garantier	16	111	127

Konsern

Konsern	Januar - Juni		
	2017		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Tap på utlån (mill. kr)			
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-4	-14	-18
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	2	10	12
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	5	165	170
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	5	8	13
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	2	0	2
Sum tap på utlån og garantier	7	168	175

Note 7 - Nedskrivning på utlån og garantier

Avsetning til tap på utlån og garantier presenteres etter implementering av IFRS 9 fra 1. januar 2018. Se note 2 og 45 i årsrapporten for 2017 for utfyllende informasjon om implementeringseffekten og overgangen. Sammenligningstall er ikke omarbeidet og informasjonen vedrørende 2. kvartal 2017 er presentert etter tidligere regelverk i IAS 32.

Morbank

(mill. kr)	30.6.18			30.jun.18
	01.jan.18	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/ innbetalt tidligere konstatert	
Utlån til amortisert kost Næringsliv	1.017	33	14	1.063
Utlån til amortisert kost Privatmarked	32	3	0	35
Utlån til virkelig verdi over OCI Privatmarked	65	3	-0	68
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	1.114	39	13	1.166
Presentert som:				
Avsetning til tap på utlån				1.064
Annen gjeld - avsetninger				85
Totalresultat - virkelig verdi justering av tap				17

Konsern

(mill. kr)	30.6.18			31.jun.18
	01.jan.18	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/ innbetalt tidligere konstatert	
Utlån til amortisert kost Næringsliv	1.037	33	13	1.083
Utlån til amortisert kost Privatmarked	52	3	-1	22
Utlån til virkelig verdi over OCI Privatmarked	65	3	-0	100
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	1.154	39	13	1.205
Presentert som:				
Avsetning til tap på utlån				1.103
Annen gjeld - avsetninger				85
Totalresultat - virkelig verdi justering av tap				17

Morbank

Total balanseført tapsavsetning	30.6.18			Total
	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	
Balanse 1. januar	96	256	762	1.114
Avsetning til tap				
Overført til (fra) Trinn 1	24	-24	-0	-
Overført til (fra) Trinn 2	-5	5	-0	-
Overført til (fra) Trinn 3	-0	-2	2	-
Netto ny måling av tap	-30	48	49	67
Nye utstedte eller kjøpte utlån	28	21	1	50
Utlån som har blitt fraregnet	-15	-47	-3	-65
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-		
Balanse 31. juni	98	257	811	1.166

Konsern

Total balanseført tapsavsetning	30.6.18			Total
	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	
Balanse 1. januar	105	269	780	1.154
Avsetning til tap				
Overført til (fra) Trinn 1	27	-26	0	-
Overført til (fra) Trinn 2	-4	4	-0	-
Overført til (fra) Trinn 3	0	-3	3	-
Netto ny måling av tap	-31	49	47	65
Nye utstedte eller kjøpte utlån	31	23	1	55
Utlån som har blitt fraregnet	-16	-48	-4	-69
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	-	
Balanse 31. jun	112	266	827	1.205

Morbank

Individuelle nedskrivninger (mill. kr)	30.6.17		Totalt
	Privat- marked	Nærings- liv	
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 1.1.*)	28	597	625
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	5	165	170
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	4	6	10
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	102	103
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	0	62	62
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier ved utløp av perioden	20	590	610

*) Individuelle tapsnedskrivninger på garantier, 6,1 mill. kroner, er oppført i balansen som gjeld under 'Andre forpliktelser'

Gruppenedskrivninger (mill.kr)	30.6.17		Totalt
	Privat- marked	Nærings- liv	
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	90	228	318
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	10	10
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier ved utløp av perioden	90	238	328

Konsern

Individuelle nedskrivninger (mill. kr)	30.6.17		Totalt
	Privat- marked	Nærings- liv	
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 1.1.*)	31	607	638
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	5	165	170
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	4	6	10
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	102	103
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	0	64	64
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier ved utløp av perioden	23	602	625

*) Individuelle tapsnedskrivninger på garantier, 6,1 mill. kroner, er oppført i balansen som gjeld under 'Andre forpliktelser'

Gruppenedskrivninger (mill. kr)	30.6.17		Totalt
	Privat- marked	Nærings- liv	
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	100	239	339
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	2	10	12
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier ved utløp av perioden	102	249	351

Note 8 - Brutto utlån

Morbank

Brutto utlån	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Balanse 1. januar 2018	94.352	9.931	1.560	105.843
Overført til Trinn 1	1.599	-1.592	-7	-
Overført til Trinn 2	-2.110	2.133	-24	-
Overført til Trinn 3	-34	-175	210	-
Netto økning / (reduksjon) saldo eksisterende utlån	-4.120	-92	105	-4.107
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	27.975	765	67	28.807
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-19.415	-1.956	-88	-21.459
Balanse 30. juni 2018	98.248	9.013	1.823	109.084

Konsern

Brutto utlån	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Balanse 1. januar 2018	99.564	10.855	1.652	112.071
Overført til Trinn 1	1.859	-1.851	-8	-
Overført til Trinn 2	-2.415	2.451	-36	-
Overført til Trinn 3	-43	-203	247	-
Netto økning / (reduksjon) saldo eksisterende utlån	-4.651	-191	92	-4.750
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	29.693	853	71	30.617
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-19.990	-2.049	-111	-22.150
Balanse 31. juni 2018	104.018	9.864	1.907	115.787

Note 9 - Innskudd fra kunder fordelt på sektor og næring

Morbank				Konsern		
31.12.17	30.6.17	30.6.18	(mill. kr)	30.6.18	30.6.17	31.12.17
3.061	2.944	3.001	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	3.001	2.944	3.061
1.021	974	669	Havbruk	669	974	1.021
2.736	1.994	1.789	Industri og bergverk	1.789	1.994	2.736
3.046	2.769	3.532	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	3.532	2.769	3.046
4.152	3.627	3.404	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	3.404	3.627	4.152
1.269	1.309	1.097	Sjøfart og offshore	1.097	1.309	1.269
4.595	5.243	5.522	Eiendomsdrift	5.282	5.002	4.405
6.429	5.940	6.550	Forretningsmessig tjenesteyting	6.550	5.940	6.429
5.846	6.530	6.452	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	6.086	6.095	5.414
11.284	11.153	11.852	Offentlig forvaltning	11.852	11.153	11.284
2.127	1.988	2.866	Øvrige sektorer	2.735	1.728	1.863
45.565	44.470	46.734	Sum næring	45.997	43.534	44.678
31.797	32.024	34.346	Lønnstakere	34.346	32.024	31.797
77.362	76.494	81.080	Sum innskudd	80.343	75.559	76.476

Note 10 - Netto renteinntekter

Morbank			Konsern		
1. halvår			1. halvår		
2017	2017	2018 (mill. kr)	2018	2017	2017
Renteinntekter					
137	68	76	28	39	44
3.150	1.538	1.584	1.774	1.676	3.476
284	153	137	136	151	281
-	-	0	14	10	23
3.571	1.759	1.797	1.951	1.877	3.825
Rentekostnader					
133	69	65	70	70	137
654	325	356	351	318	636
668	338	310	310	338	668
95	53	39	40	54	97
-0	-0	0	6	7	13
49	24	25	25	24	49
1.599	808	795	802	811	1.600
1.972	951	1.002	1.149	1.066	2.225

Note 11 - Andre driftskostnader

Morbank				Konsern		
1. halvår				1. halvår		
2017	2017	2018	(mill. kr)	2018	2017	2017
203	105	107	IT-kostnader	145	138	266
17	9	6	Porto og verditransport	9	12	22
50	23	22	Markedsføring	50	47	104
50	22	30	Ordinære avskrivninger	43	49	102
118	59	56	Driftskostnader faste eiendommer	77	55	118
77	37	48	Kjøpte tjenester	65	70	139
118	56	58	Øvrige driftskostnader	100	92	192
634	311	327	Sum driftskostnader	490	463	943

Note 12 - Øvrige eiendeler

Morbank				Konsern		
31.12.17	30.6.17	30.6.18	(mill. kr)	30.6.18	30.6.17	31.12.17
-	27	-	Utsatt skattefordel	148	193	178
115	114	107	Varige driftsmidler	250	884	263
61	87	40	Opptjente ikke motatte inntekter	91	151	104
35	253	4.921	Fordringer verdipapirer	5.351	540	322
158	198	158	Pensjonsmidler	171	208	171
333	312	1.188	Andre eiendeler	1.681	804	615
703	991	6.414	Sum øvrige eiendeler	7.692	2.780	1.654

Note 13 - Annen gjeld

Morbank				Konsern		
31.12.17	30.6.17	30.6.18	(mill. kr)	30.6.18	30.6.17	31.12.17
21	0	21	Utsatt skatt	85	34	81
337	48	310	Betalbar skatt	339	99	367
9	8	9	Formuesskatt	9	8	9
70	77	-4	Tidsavgrensninger	383	467	444
112	141	224	Avsetninger	224	141	112
24	26	24	Pensjonsforpliktelser	24	26	24
88	86	87	Trasseringsgjeld	87	86	88
16	31	28	Leverandørgjeld	116	89	82
0	134	74	Gjeld verdipapirer	353	359	162
-	-	-	Egenkapitalinstrumenter	8	226	244
232	361	1.269	Annen gjeld	1.334	436	311
909	913	2.042	Sum annen gjeld	2.962	1.970	1.923

Note 14 - Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital

Konsern					
Endring i verdipapirgjeld (mill. kr)	30.6.18	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.17
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	42.955	8.818	5.839	-1.687	41.663
Verdijusteringer	108	-	-	-99	207
Påløpte renter	171	-	-	-153	324
Totalt	43.234	8.818	5.839	-1.939	42.194

Endring i ansvarlig lånekapital (mill. kr)	30.6.18	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.17
Ordinære ansvarlig lånekapital, nominell verdi	1.705	-	-	4	1.701
Fondsobligasjonslån, nominell verdi*	450	-	-	-	450
Verdijusteringer	25	-	-	-15	40
Påløpte renter	10	-	-	-0	10
Totalt	2.189	-	-	-11	2.201

Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdssettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskassaveksler.

Nivå 2: Verdssettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdssettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. juni 2018:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	7	2.903	-	2.910
- Obligasjoner og sertifikater	2.926	15.714	-	18.640
- Egenkapitalinstrumenter	1.930	94	461	2.485
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	3.522	3.565
Finansielle eiendeler virkelig verdi over totalresultatet				
- Utlån til kunder	-	-	59.480	59.480
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	54	54
Sum eiendeler	4.863	18.754	63.518	87.135
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	13	2.960	-	2.974
- Egenkapitalinstrumenter	7	1	-	8
Sum forpliktelser	20	2.961	-	2.982

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. juni 2017:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	2	4.672	-	4.673
- Obligasjoner og sertifikater	3.225	17.087	-	20.312
- Egenkapitalinstrumenter	992	-	413	1.405
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	3.631	3.673
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	70	70
Sum eiendeler	4.219	21.801	4.114	30.134
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	7	3.755	-	3.761
- Egenkapitalinstrumenter	222	4	-	226
Sum forpliktelser	229	3.758	-	3.987

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2017:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå			Total
	Nivå 1	Nivå 2	3	
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	16	4.334	-	4.351
- Obligasjoner og sertifikater	2.547	17.189	-	19.736
- Egenkapitalinstrumenter	1.339	-	419	1.759
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	3.236	3.278
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	66	66
Sum eiendeler	3.902	21.566	3.722	29.190

Forpliktelseser	Nivå			Total
	Nivå 1	Nivå 2	3	
Finansielle forpliktelseser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	14	3.328	-	3.343
- Egenkapitalinstrumenter	239	4	-	244
Sum forpliktelseser	254	3.332	-	3.586

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. juni 2018:

(mill. kr)	Egenkapital-instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Utlån til virkelig verdi over totalresultatet	Egenkapital-instrumenter til virkelig verdi over totalresultatet		Sum
	Fastrentelån					
Utgående balanse 31.12.17	419	3.236	-	66		3.722
Implementering IFRS 9	18	-	56.743	-18		56.743
Inngående balanse 1.1.18	437	3.236	56.743	49		60.464
Tilgang	40	987	14.762	-		15.790
Avhending	-18	-694	-12.025	-		-12.737
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-2	-		-2
Netto gevinst/tap på finansielle intrumenter	2	-7	2	6		3
Utgående balanse 31.03.18	461	3.522	59.480	54		63.518

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. juni 2017:

(mill. kr)	Egenkapital-instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Fastrentelån	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.16	3.783	524		60	4.367
Tilgang	219	11		-	230
Avhending	-386	-141		-	-528
Netto gevinst/tap på finansielle intrumenter	15	19		10	44
Utgående balanse 31.12.16	3.631	413		70	4.114

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2017:

(mill. kr)	Egenkapital-instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Fastrentelån	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.17	524	3.783		60	4.367
Tilgang	20	304		-	323
Avhending	-157	-849		-20	-1.026
Netto gevinst/tap på finansielle intrumenter	33	-2		27	57
Utgående balanse 31.12.17	419	3.236		66	3.722

Metode for verdsettelse

Verdsettelsesmetodene som benyttes er tilpasset til hvert finansielle instrument, og har som formål å benytte mest mulig av informasjonen som er tilgjengelig i markedet.

Metode for verdsettelse av finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 er beskrevet i det følgende:

Fastrenteutlån til kunder (nivå 3)

Utlånene består i hovedsak av fastrenteutlån i norske kroner. Verdien av fastrenteutlånene fastsettes ved at avtalte rentestrømmer neddiskonteres over løpetiden med en diskonteringsfaktor som er justert for marginkrav. Ved beregning av sensitivitet, er diskonteringsfaktor økt med 10 punkter.

Utlån til virkelig verdi over totalresultatet (nivå 3)

Boliglån med flytende rente klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over totalresultat blir verdsatt basert på pålydende saldo og forventet tap. Utlån uten vesentlig kredittisikoforverring etter første gangs balanseføring har estimert virkelig verdi lik pålydende saldo. For utlån med en vesentlig økning i kredittisiko etter innvilgelse eller objektive bevis for tap, beregnes forventet tap over instrumentenes levetid på linje med tapsnedskrivning av utlån til amortisert kost. Estimert virkelig verdi settes lik saldo fratrukket beregnet forventet livstidstap. Dersom man dobler worst case scenarioets sannsynlighet i tapsmodellen, medfører det en reduksjon i virkelig verdi på 4 millioner kroner.

Sertifikater og obligasjoner (nivå 2 og 3)

Verdivurderingen i nivå 2 baseres i hovedsak på observerbar markedsinformasjon i form av rentekurver, valutakurser og kredittmarginer til den enkelte kreditt og obligasjonens eller sertifikatets karakteristika. For papirer vurdert under nivå 3 baseres verdsettelsen på indikative priser fra tredjepart eller sammenlignbare papirer.

Aksjer (nivå 3)

Aksjer som er klassifisert i nivå 3 omfatter i det vesentligste investeringer i unoterte aksjer. Disse omfatter blant annet 261 millioner kroner i Private Equity-investeringer, eiendomsfond, hedgefond og unoterte aksjer gjennom selskapet SMN Invest AS. Verdsettelsene er i all hovedsak basert på rapportering fra forvaltere av fondene, som benytter kontantstrømbaserte modeller eller multipler ved fastsettelse av virkelig verdi. Konsernet har ikke full tilgang til informasjon om alle elementene i disse verdsettelsene og har derfor ikke grunnlag for å fastsette alternative forutsetninger. Fastsettelse av virkelig verdi for aksjene i Polaris er basert på verdsettelse foretatt av SpareBank1 Markets. Denne er foretatt basert på verdjustert EK

Eierinteressen i Visa Norge FLI er vurdert å være en finansiell eiendel og klassifisert i kategorien tilgjengelig for salg. SpareBank1 SMN har beregnet virkelig verdi på sin andel av Visa Norge FLI til 37,5 millioner. Sensitivitet på nivå 3 måling: Ettersom estimert verdi av Visa Norge er beregnet av foreningen har vi ikke tilgang til alle vesentlige input, men SMN har hensyntatt en likviditetsrabatt på aksjene i Visa Inc, på 20 prosent. Dersom denne hadde vært justert til 25 prosent, ville målingen av virkelig verdi blitt 4,1 millioner lavere.

Finansielle derivater (nivå 2)

Finansielle derivater i nivå 2 omfatter i hovedsak valutaterminer og rente- og valutawapper. Verdsettelsen er basert på observerbare rentekurver. I tillegg omfatter posten derivater knyttet til FRAer. Disse er verdsatt med utgangspunkt i observerbare priser i markedet. Derivater klassifisert i nivå 2 omfatter også aksjederivater knyttet til Markets' market-making aktiviteter. Hoveddelen av disse derivatene er knyttet opp mot de mest omsatte aksjene på Oslo Børs, og verdsettelsen baseres på kursutviklingen på den aktuelle/underliggende aksjen og observerbar eller beregnet volatilitet.

Sensitivitetsanalyse, nivå 3 pr 30. juni 2018:

(mill. kr)	Balansført verdi	Effekt av mulige alternative forutsetninger
Fastrentelån	3.522	-9
Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultatet *	462	-
Utlån til virkelig verdi over totalresultatet	59.480	-4
Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over totalresultatet	54	-4

* Som beskrevet over er ikke informasjon for å foreta alternative beregninger tilgjengelig

Note 16 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler. Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil.

Konsernet reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder, løpetider og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. Det foreligger beredskapsplaner både for konsernet og SpareBank 1-alliansen for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige kapitalmarkeder. Disse hensyntar perioder med både bankspesifikke, systemmessige krisescenarier og en kombinasjon av disse. Konsernet har som mål å kunne overleve i tolv måneder uten tilgang på ny finansiering samtidig som boligpriser faller med 30 prosent. Banken skal i samme periode tilfredsstillende minstekrav til LCR.

Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av senior obligasjonslån og OMF var 2,98 år ved utgangen av første halvår 2018. Samlet LCR var 150 prosent ved utgangen av første halvår og gjennomsnittlig samlet LCR var 151 prosent i andre kvartal isolert. LCR i norske kroner var 117 prosent ved utgangen av andre halvår, i euro er det netto innbetaling.

Note 17 - Resultat per egenkapitalbevis

Egenkapitalbeviserens andel av resultatet er beregnet som resultat etter skatt fordelt i forhold til gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis i regnskapsåret. Det foreligger ikke opsjonsavtaler knyttet til egenkapitalbevisene slik at utvannet resultatet er overensstemmende med resultat pr. egenkapitalbevis.

(mill. kr)	1. halvår 2018	1. halvår 2017
Grunnlag resultat som fordeles mellom EK-bevisiere og grunnfondskapital ¹⁾	1.163	741
Resultat til egenkapitalbevisiere, fordelt etter egenkapitalbevisbrøk ²⁾	744	474
Gjennomsnittlig antall utstedte egenkapitalbevis fratrukket egne bevis	129.331.186	129.552.433
Resultat per egenkapitalbevis	5,75	3,66

1) Korrigert resultat	1. halvår 2018	1. halvår 2017
Konsernets resultat i perioden	1.209	776
-ikke-kontrollerende eierinteressers andel av periodens resultat	-27	-17
- korrigert for renter på hybridkapital ført direkte mot EK	-20	-17
Korrigert resultat i perioden	1.163	741

2) Beregning av egenkapitalbevisbrøk (morbank) (mill. kr)	30.6.18	30.6.17
Eierandelskapital	2.597	2.597
Utjevningsfond	5.079	4.487
Overkursfond	895	895
Fond for urealiserte gevinster	81	81
Annen egenkapital	-8	8
A. Sum egenkapitalbeviserens kapital	8.644	8.068
Grunnfondskapital	4.831	4.498
Fond for urealiserte gevinster	45	45
Annen egenkapital	-4	5
B. Sum grunnfondskapital	4.872	4.548
Avsetning gaver	-	-
Avsatt utbytte	-	-
Egenkapital ekskl. hybridkapital	13.517	12.616
Egenkapitalbevisbrøk A/(A+B)	63,95 %	63,95 %
Egenkapitalbevisbrøk til disponering	63,95 %	63,95 %